

HET GROTE GEBOD

„Gij zult den Heere, uwen God, liefhebben met geheel uw hart en met geheel uwe ziel en met geheel uw verstand. Dit is het groote en eerste gebod. Een tweede, daaraan gelijk, is: Gij zult uwen naaste liefhebben als uzelve.”

Mattheus 22: 37-39.

GEDENKBOEKCOMMISSIE :

DR IR H. VAN RIESSEN, VOORZ. – R. G. VAN DER HAAR, SECR.
ROGIER VAN AERDE – A. W. BIJL – ANTOON COOLEN
H. A. DOUQUÉ – AD GOEDE – DR A. KESSEN – K. NOREL
Ds F. SLOMP – G. SPANHAAK – ANNE DE VRIES

*DE GROTE BIJDRAGEN IN DIT BOEK ZIJN
GESCHREVEN DOOR :*

ROGIER VAN AERDE – ANTOON COOLEN – AD GOEDE
K. NOREL – ANNE DE VRIES

DE KLEINERE BIJDRAGEN ZIJN VAN :

A. ALGRA – KEES BAUER – J. A. VAN BENNEKOM – LT. KOL.
B.D. TH. A. BOEREE – ADRIAAN VAN BOVEN – J. BULTHUIS
KAREL VAN DORP – H. A. DOUQUÉ – MEVR. J. GRANDIA-SMITS
R. G. VAN DER HAAR – J. W. HOFWIJK – MR H. B. S. HOLLA
DRS L. E. M. A. VAN HOMMERICH – H. JONG – JAN KROEZE
G. H. LIGTERINK – K. VAN LOON – DRs J. H. MIDDELBEEK
TOON MULDER – JAN NABER – DRs JOEP NANINCK – DRs JOAN
K. A. VAN NOOY – A. OMTA – J. W. OOMS – PROF. MR
W. P. J. POMPE – DRs A. RAAIJMAAKERS – RUDOLF VAN
REEST DR IR H. VAN RIESSEN Ds F. SLOMP
G. SPANHAAK – DRs P. A. VERBURG – A. W. VINGERHOETS

HET GROTE GEBOD

GEDENKBOEK
VAN HET VERZET IN LO EN LKP

II

= Uitgegeven in opdracht van de LO-LKP Stichting =

De eerste druk verscheen in 1951 bij J.H. Kok N.V., Kampen en H. Nelissen, Bilthoven

De tweede druk verscheen in 1951 bij J.H. Kok N.V., Kampen en H. Nelissen, Bilthoven

Derde ongewijzigde druk: Uitgeversmaatschappij J.H. Kok, Kampen 1979

Vierde ongewijzigde druk: Uitgeversmaatschappij J.H. Kok, Kampen 1989

Een los katern met registers op naam, schuilnaam, plaatsnaam en trefwoord
verscheen in 1989 en is op alle edities van toepassing

De ongewijzigde digitale editie werd in 2014 gerealiseerd door Stichting Herinnering LO-LKP

© Stichting Herinnering LO-LKP

AAN HEN DIE VIELEN

INHOUD

TWEEDE DEEL

HET VERZETSWERK IN DE LO EN LKP

INLEIDING	1
I. DE ONDERDUIKER, <i>K. Norel</i>	3
1. Inleiding 3; — 2. De eersten 4; — 3. De Joden 5; — 4. Principiële onderduikers 19; — 5. Studenten 25; — 6. Hitler's slaven 30; — 7. Het onderduiken 34; — 8. Onder water 40; — 9. Jacht op onderduikers 49; — 10. Piloten 56; — 11. De mannen van Arnhem 63; — 12. Spoorwegstakers 64; — 13. Duitse onderduikers 66; — 14. De Biesbosch 69; — 15. Onderduiken in de hongerwinter 73; — 16. Balans van de onderduikerij 77.	
II. DE ILLEGALE WERKER, <i>Anne de Vries</i>	83
1. De illegale werker in de LO en de LKP als type 83; — 2. Besprekingen en vergaderingen 90; — 3. Beveiliging 97; — 4. De leefwijze van de illegale werker 110; — 5. De vrouw in de illegaliteit 119; — 6. Karaktervorming in het illegale werk en psychologie 128; — 7. Geestelijk leven 135; — 8. Verraad 140; — 9. Liquidaties 151; — 10. Arrestaties 156; — 11. Bevrijdingen en ontvluchtingen 167; — 12. Gevangenis en concentratiekamp 183.	
III. DE VERZORGING VAN DEN ONDERDUIKER, <i>Antoon Coolen</i>	190
1. Inleiding 190; — 2. Het onderduiken 212; — 3. De arbeid 236; — 4. De financiële verzorging 243; — 5. De voedselvoorziening 255; — 6. Het kraakwerk 284; — 7. De vervalsingen 334; — 8. De beveiliging van den onderduiker 361; — 9. Geestelijke verzorging 373.	
IV. ETAPPENDIENST EN CROSSING, <i>Ad Goede</i>	379
V. HET SEMI-MILITAIR VERZET, <i>Rogier van Aerde</i>	399
1. Inleiding 399; — 2. Droppings 404; — 3. Wapentransport 430; — 4. Wapeninstructie 444; — 5. Sabotage 453; — a. Spionnage 454; — b. Vernietiging van Duitse voorraden en installaties 457; — c. Georganiseerde sabotage 458; — d. Spoorwegsabotage 459; — e. Weg en verkeer 470; — f. Scheepvaartsabotage 473; — g. Verhinderen van vernielingen 477; — h. Andere acties 482; — 6. Besluit 487.	
VI. DE AFWIKKELING EN DE NA-OORLOGSE TAAK	488
Politiek en verzet, <i>Mr H. B. S. Holla</i> en <i>Dr Ir H. van Riessen</i> 488; — Zuivering en berechting, <i>Prof. Mr W. P. J. Pompe</i> 529; — De Stichting 1940-1945, <i>Drs P. A. Verburg</i> 546; — Landelijk Herstel, <i>A. W. Vingerhoets</i> 556; — Nederlands Volksherstel, <i>Drs J. K. A. van Nooy</i> 565; — De Stoottroepen, <i>R. G. van der Haar</i> 577; — De LO-LKP-Stichting, <i>H. A. Douqué</i> en <i>Dr Ir H. van Riessen</i> 591.	
STATISTISCHE GEGEVENS	598
NECROLOGIE	617
NASCHRIFT	643
CHRONOLOGISCH OVERZICHT	644
REGISTERS	646
Verraders en provocateurs 646; — Afkortingen en bijzondere termen 647; — Documenten, geografische kaarten, tekeningen, graphieken, lijsten 648.	

TWEEDE DEEL

HET VERZETSWERK IN DE LO EN LKP

De opbouw van het Tweede Deel, waarin de systematische beschrijving van het verzetswerk in LO en LKP is beoogd, werd vooral bepaald door het feit, dat in dit verzetswerk de hulp aan onderduikers de belangrijkste plaats innam. Het was zodoende nodig in *Hoofdstuk I* allereerst deze onderduikers aan de orde te stellen: Welke categorieën van onderduikers waren er, waarom moesten zij onderduiken en hoe leefden zij in hun ondergedoken staat? Ziedaar de vraagstukken, die het hoofdstuk beheersen.

Alvorens de verzorging dier onderduikers aan de orde te stellen, was het vervolgens gewenst de verzorgers — de illegale werkers — te bespreken. Dat is in *Hoofdstuk II* geschied. Behandeld zijn de typen van illegale werkers, hun leef- en werkwijze en tenslotte ook hun lotgevallen als zij gearresteerd waren.

In *Hoofdstuk III* is dan de verzorging der onderduikers beschreven, ingeleid door een historisch overzicht van de plannen en maatregelen van de vijand, waartegen de onderduiker beschermd moest worden. Vervolgens is uitvoerig behandeld, wat ten behoeve van de onderduikers aan verzetswerk werd verricht.

In *Hoofdstuk IV* is de verzorging en met name het transport van twee bijzondere categorieën van onderduikers, de piloten en de gevluchte krijgsgevangenen van vreemde nationaliteit, afzonderlijk behandeld. Het ging er daarbij uiteindelijk om, hen een veilig geleide over de grens te verschaffen. In dit hoofdstuk is bovendien een bijzondere grensoverschrijding besproken en wel het crossen van het front, dat in het laatste jaar van de oorlog in Nederland en vooral in de Biesbosch plaats vond.

Afzonderlijke behandeling verdiende eveneens het sabotageverzet, dat in het laatste jaar van de oorlog door de LKP in BS-verband verricht werd, toen haar verzet ten behoeve van de onderduikers op de achtergrond geraakte. In *Hoofdstuk V* is dit semi-militair verzet aan de orde gesteld, waarbij tevens aandacht is geschonken aan de ontvangst van wapens door middel van droppings.

Hoofdstuk VI behandelt de verschillende problemen, die de LO en de LKP in het laatste jaar van de oorlog bezig hielden, meestal in samenwerking met andere verzetsorganisaties, en die, na de illegale voorbereiding van een oplossing daarvan, sedert de bevrijding de verzetsbeweging korter of langer tijd in de daarvoor gevormde verbanden hebben bezighouden.

De belangrijkste *statistische gegevens*, die uit de vele rapporten en documenten geput konden worden, zijn afzonderlijk verzameld en in een enkel geval door graphieken geïllustreerd. Grote verwachtingen mag men van deze gegevens niet koesteren. De illegaliteit hield er geen administratie op na. Zodoende kon, naar verhouding van wat men aan inlichtingen wel zou wensen, slechts weinig cijfermateriaal verschaft worden, terwijl bovendien in enkele gevallen de waarde der weergegeven cijfers niet zo groot is. Van dit laatste is echter ter plaatse rekenschap gegeven.

Een uitvoerige *necrologie* van de gevallen is aan het eind van dit Deel geplaatst. De gegevens uit deze lijst zijn uiteraard met zeer veel zorg samengesteld en de lijst mag dan ook op grote nauwkeurigheid bogen.

Opgenomen zijn tenslotte nog: Een *chronologisch overzicht*, vermeldende de belangrijkste data van het verzetswerk, van de maatregelen door de vijand genomen en van algemene en belangrijke gebeurtenissen uit de bezettingstijd; een *lijst van afkortingen en verklaringen* van bijzondere begrippen, en een *register* voor de opgenomen graphieken, documenten en landkaarten.

ERRATA

Pag. 171, regel 4. 10 gevangenen moet zijn: 8 gevangenen (volgens Algemeen Politieblad).

176, regel 3 v.o. 9 gevangenen moet zijn: 8 gevangenen (volgens Algemeen Politieblad).

330 Bijlschrift document, regel 3 v.o.: Leistra vervalt.